РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Лисак Ангеліни Андріївни

«ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ»

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Принцип верховенства права набирає все більшого значення як фундаментальна засада функціонування правової держави, а також як орієнтир для розвитку сучасного кримінального права. В умовах трансформації національної правової системи України, реформування кримінального законодавства та активного впливу практики Європейського суду з прав людини питання змісту, місця та механізмів реалізації принципу верховенства права у кримінальному праві набувають особливої теоретичної та практичної ваги.

Особливої актуальності зазначена тема набуває у зв'язку з підготовкою проєкту нового Кримінального кодексу України, в якому пропонується по-новому осмислити систему принципів кримінального права та визначити їх нормативне закріплення. В цьому контексті звернення дисертантки до комплексного аналізу принципу верховенства права у кримінальному праві є своєчасним і виправданим, оскільки спрямоване на подолання певної фрагментарності наукових підходів, уточнення його змістовних характеристик та визначення ролі цього принципу у формуванні справедливої та передбачуваної моделі кримінально-правового регулювання.

Архітектоніка наукового дослідження є обґрунтованою та збалансованою. Структура дисертації логічно корелюється з визначеною метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження. Автором глибоко опрацьовано спеціальну літературу, нормативно-правову базу та судову

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 2225 «42»
«11» 05 2026 р.

практику. Методологічну базу дисертації складають сукупність загальнонаукових та спеціально-правових методів наукового пізнання. Наведене доводить високий науково-практичний рівень роботи, свідчить про глибину та зваженість наукових висновків, а також викладених у дослідженні практичних рекомендаціях.

Дисертантка обґрунтовано сфокусувала свою увагу на поглибленому аналізі дефініцій «принцип», «верховенство» та «право», з'ясуванні кримінально-правового значення принципу верховенства права, його співвідношення з іншими принципами цієї галузі, вивченні зарубіжного досвіду становлення та реалізації вказаного принципу, осмисленні судової практики вирішення кримінальних справ з допомогою принципу верховенства права, формулюванні обґрунтованих пропозицій щодо шляхів вдосконалення виявлених автором проблем, пов'язаних з неналежною реалізацією цього принципу. Імпонує прагнення здобувача сформувати найбільш прийнятне тлумачення принципу верховенства права з точки зору української дійсності, що було здійснено після системного аналізу відповідного наукового дискурсу.

Особливий інтерес для наукової спільноти може становити висновок автора про системний характер принципу верховенства права, який об'єднує в собі інші принципи кримінального права. Крім того, заслуговують на увагу дослідників та суб'єктів законодавчої ініціативи пропозиції щодо внесення змін до Кримінального кодексу України щодо текстуального закріплення принципу верховенства права, а також стосовно регламентації правила подолання колії між положеннями Кримінального кодексу України та чинного міжнародного договору, ратифікованого Верховною Радою України.

Науковим здобутком дисертантки можна вважати вдосконалену нею систему правил застосування практики Європейського суду з прав людини щодо тлумачення принципу верховенства права для вирішення кримінально-

правових ситуацій. Остання, безумовно, спрямована на мінімізацію поверхневого, формального, непослідовного, фрагментарного та хибного застосування зазначеної практики у вітчизняному судочинстві.

В дисертації здобувачки містяться й інші висновки та пропозиції, які містять елемент новизни, мають теоретичне та практичне значення для розвитку кримінального права та законодавства, а також є корисними для підвищення ефективності механізму кримінально-правового регулювання.

Основні положення дисертаційної роботи відображено в 7 наукових публікаціях, в тому числі 4 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях з права, а також 3 тезах наукових доповідей на науково-практичних конференціях, чим забезпечено належну апробацію матеріалів дисертаційного дослідження.

Сформульовані здобувачкою висновки дисертації мають фундаментальне та прикладне значення, можуть у подальшому використовуватися у науково-дослідній діяльності, правотворчості, правозастосуванні, навчальному процесі під час викладання курсу «Кримінальне право України» та відповідних спецкурсів, а також при підготовці навчально-методичних матеріалів. Робота виконана державною мовою. Автор має оригінальний науковий стиль. Дисертантка продемонструвала належну функціональну спроможність осмислювати комплексні правові проблеми та пропонувати конкретні способи і алгоритми їх вирішення. Артикульовані дисертанткою судження, узагальнення, пропозиції, рекомендації та висновки є достатньо обґрунтованими та раціональними.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням вимог академічної доброчесності. Запропоновані у дисертації

висновки та наукова новизна сформульовані автором самостійно та на основі власних наукових досліджень.

Рецензент не має реального чи потенційного конфлікту інтересів у взаєминах із здобувачкою та/або її науковим керівником.

Позитивно оцінюючи здійснену автором наукову роботу, в той же час слід зазначити, що деякі положення дисертаційного дослідження вимагають додаткового обґрунтування з боку дисертантки, а саме:

1. У дисертаційному дослідженні автор відстоює доцільність текстуального закріплення принципу верховенства права у Кримінальному кодексі України. Водночас пропозиція здобувачки не отримала у роботі достатньо глибокого та всебічного обґрунтування. Поза увагою залишається питання, чи здатне текстуальне закріплення цього принципу в Кримінальному кодексі надати йому додаткового регулятивного потенціалу, чи воно матиме переважно декларативний характер, дублюючи положення Конституції України та усталену практику Конституційного Суду України.
2. У дисертаційному дослідженні не отримало належного розвитку питання впливу принципу верховенства права на визначення та обмеження меж суддівського розсуду у кримінальному праві, зокрема під час кваліфікації кримінальних правопорушень і призначення покарання, що має істотне теоретичне та практичне значення для забезпечення правової визначеності й недопущення свавільного правозастосування. Автор переважно зосереджується на позитивному потенціалі принципу верховенства права, разом з тим майже не аналізуючи ризики щодо зловживання застосування останнього у кримінальному праві.

Зауважимо, що висловлені зауваження об'єктивно зумовлені комплексним характером досліджуваної проблеми та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Лисак Ангеліни Андріївни «Принцип верховенства права в кримінальному праві» є самостійною, завершеною науковою роботою, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки кримінального права. Дисертація відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Лисак Ангеліна Андріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

професор кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор **Руслан ВОЛИНЕЦЬ**

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 225 «11» 05 2026 р

Україна Київський ідентифікаційний код 02070044
Вчений секретар
КАРАУЛЬНА І. В.
08.05.2026